

șantia Redactorului:
si
șularia Redactiunii:
e in
Nra's Morarilor Nr. 13.

ne nefrancate nu se vor
dedita numai de la corepun-
zării regulari ai „Federatiunei“
nămisi si nepublicati se
vor arde.
~~~~~

FEDERATIUNEA

Diurnal politiciu, literariu, emericalu si economicu.

Va este Marti-a, Joi-a, Sambat'a i Dominec'a, demanet'a.

Declaratiunea solemnă.

Combinandu epoca antimartiala a suferinței, bialei națiuni romane, cu epoca secolului prezent; revocandu-ne în memoria momentului unei dîle septembr. 1848 ca alu doilea impuls spre redere națiunale amortită și fericata de catusiele teroristice; vediendu-ne dati preste frumosul conținut, eschisi de pre terenului legal 1863/4, ma prospecte actuali de a vedea recunoscute drepturi competu națiunei romane; considerandu-lu juste d'in diet'a pestana a le unor deputati romani de misiunea lor; suspinandu la aspirația româna procedura întreprinsă mai bine de 2 luni omni situatiunei, pentru nevinovatul credeu națiunale, esitu d'in Mec'a romana la 3/15 1868, pre ariple publicității, si concomitatu de la unanim alu fia-cărui romanu adevarat; vediendu-ne carnavalii naiei națiunali, d'in cauza celui de politicu, imborbecati intre Scîl'a si Caribde; astăzi si noi, servii cei mai adicti ai Majestății si ai monarciei austriace cu colorea naturala în lumii civilisate si iubitorie de dreptu si liberă spusnendu: cunica, de ore ce credeu politiciu, expresu in pronunciamentul fratilor blașni, nu contiene alt'a, decât simtiemintele națiunei, compatibile cu unitatea statului; de ore ce in pronunciamentu nu este decât reimprespectarea justelor postulate națiunale inca de la 92-93 incepându, suscrisii ne alipim cu trupu scutu de pronunciamentul improcesuatu, resolu si suportu intru tote consecintele lui.

Datu Orlat, in diu'a schimbare la fatia, anulu 1868.

(Urmeaza 31 de suscrieri originali.)

Gherla, 26. aug. 1868.

adunarea generală a Asociatiunei transilvane si literatură romana si cultură poporului romanu.

Siedint'a I.

Eri, in 25 aug., 9 ore a. m., s'a tienutu siedint'a in sal'a ospetarici celei mari, unde s'a infățișau publicu numerosu. D. Elia Macelariu spune si ceterce, inainte de tote, numele unei comisiuni de 12 membri, carea, condusa prin Ilustr. Iosipu Vanciu, va avea de a invita la această adunare pre presedintele Asociatiunei. Propunerea se delocu, si dupa una diu'metate de ora dlu preșinte intră in sala. Ocupandu-si scaunul presedintelui, deschide adunarea generală prin discursu cetit'u, in care, premittiendu-se câteva preliminarie, se accentueaza scopulu acestei mari gen., tienuta in acestu anu pre malului Sălăjului, locul unde a eadiutu odiniora gloria româna „Lumin'a si cultur'a va mantu pre romanu“, d. presedinte. (Discursulu intregu se va publica tardu.)

La discursulu bine tiesutu si sentit'u alu dlu siedint'e respunde d. canonicu Andreco, intonu marea valoare a sciintielor si a studielor si al concursulu loru la respandirea progresului si a trei si pre aceste tienuturi romane de pre malului, apoi multiemesce dlu presedinte pentru nație, ce s'a datu cetății Gherla de a primi in său pre această splendida adunare.

In intielesulu § 16 alu statutelor, se propune grea a loru 3 notari ad hoc si, refusandu dlu Iosifu Moldovanu, se alesera prin achiamatiune d. Popfui, Visarionu Romanu si Dr. Mihali.

Dlu presedinte anuncia apoi marea perdeția națională, casiunata nației intrege si in specie Asociatiunei transilvane prin mortea metropoliu romanu de eterna memoria, Siulutiu. Publicu, petrusu de una dorere profunda, si, voindu a expresiunea veneratiunei sale către acestu mare om, se scola si asculta scolatu restulu vorbirei siedintelui, declarandu mai de multe ori: „Po-

menirea lui eterna.“ Ne avendu nimene de a face vr'o observare con-

(Se va publica mai tardu. R. Objectele principale ale raportului sunt: stipendie, foia Asociatiunei „Transilvania“, ereditatea dui repausatulu Piposiu, stipendiele societății „Transilvania“ d'in Bucuresci; unele propuneru, anume: budgetul pentru anul venitoriu, regulametul relativ la infinitarea reuniunilor districtuale si a agenților comunali; unu ofertu de 1600 fl. v. a. d'in partea dlu Iacobu Muresianu pentru inaintarea literaturei juridice si a agriculturii romane, unu altu ofertu d'in partea dlu Maiereu, d'in S. Reginu; legatul de 2000 fl. alu repausatulu metropolitului Siulutiu, unu altu legat de 210 fl. d'pa repausatulu Barcaianu, etc. Cu dorere amu știchesu d'in acestu reportu, că mai multi membrii Asociatiunei nu au solvitu tacs'a anuale.

Urmează cetera raportulu dlu Stezaru, capitanu in pensiune si casieru alu Asociatiunei. Raportorul fu aplaudat.

Se ceterce apoi raportul bibliotecariului Asociatiunei. Facundu-se amentie despre ofertulu de cărti d'in partea ministerului cultelor d'in România transilvană, publicul stigă cu emotiune: „Să vieze!“ — Se observă, că raportul d'in anulu trecutu despre primirea diurnalului „Albina“ a fostu smintit, fiindu că Asociatiunea na primitu acestu diurnal neci in anulu trecutu neci in celu curint.

La propunerea dlu presedinte, dñii Ioanu Maiereu, Huză si Vasiliu Popu, vice-notarii comitatense, primira insarcinarea de a conscrie pre-membrii noui. Conscrierea se deschise la 4 ore.

Se alese una comisiune de 5 membri, pre cum dd. can. Biltiu, Laz. Baldi, Dr. Nemesiu, Nic. Siandoru si Brendusianu. Comisiunea bugetaria: dd. prep. Macedonu Popu, Moldovanu, prof. Buztă, Secula si Stăf. Popu.

Pentru consemnarea propunerilor relative la Asociatiune s'a alesu dd. Bohetelu, Balintu, vice-capitanul Iosifu Popu, Medanu, Andereco, Dr. Ratius si Gayr. Maniu.

Comisiunile voru raportă in siedint'a viitoră.

Tempulu restante era a se intrebuinta pentru cetirea operelor incuse, inse dlu Pavelu, vicariu d'in Marmatfa, luă mai antâi cuventul si facu propuneru: Să se estinda activitatea Asociatiunei si preste romanimea d'in comitatele Marmatfa si Satu-Mare. Presedintele roga pre propunetoriu a insinuă acăstă propunere la comisiunea alesa spre acestu scopu.

Se suie apoi in catedra bravulu si judele nostru poetu, dlu Vulcanu. Publicul lu saluta cu cele mai scotomose aplause. Dlu Vulcanu dechiamă poesi'a intitulata „Geniul nației“. Dechiamatorul fu interuptu de vivata la fia-care strofa. Intr'adeveru, am cetit'u cu viua placere mai multe poesie de a le dlu Vulcanu, am audit'u mai de multe ori dechiamări si peroratiuni d'in poesie de sale, inse poesi'a dechiamata astă-di prin d. autoru este, dupa parerea mea, poesi'a cea mai sublime d'intre productele inspiratiunei sale nobile; acăstă bucată cuprinde cele mai frumose figure poetice, cari impletescu intr'o cununa gracioasa sentiu naționale, care caracteriseaza pre dlu autoru si tote poesie de sale.

Dlu Iustinu Popfui ceterce unu panegiricu pre-interesante a supr'a repausatului poetu si deschizatoru alu nației romane, Andrei Muresianu. In discursulu său, dlu Popfui fu intreruptu de aplause dese.

In fine, dlu Iosifu Popu, asesore cotts, ceterce unu operatu intitulat: „Ocupatiunile primitive a le omenilor si inventiunile acelora, cu deductiune la poporul romanu.“

Dupa cetirea acestui discursu, ce fu urmarit cu atentie viua, siedint'a se radică la 1 ora d. m.

La 2 ore d. m. se tienu unu banchetu național, datu prin intielegint'a romana d'in Gherla.

Sîrul toastelor tienute la acestu banchetu fu inceputu prin dlu presedinte alu Asociatiunei, care radică pocalu pentru vietă a dlu presedinte alu Asociatiunei, care ca jude pote usioră multu sortea poporului romanu si estu-modu inca va conlucră la prosperarea naționale; — dlu Dr. Ratius radică pocalu pentru unirea in cugete si sentiri

Pretiul de Prenumerat: Pre trei lune . . . . 4 fl. v. a. Pre sase lune . . . . 7 fl. 50 cr. Pre anul intregu . . . . 15 fl.

Pentru Romania: 4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/4 de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni: 10 cr. de linia, si 30 cr. tape's timbra pentru fiecare publicatune separatu. In Locul deschis 20 cr. de linia
Unu exemplar costă 10 cr.
~~~~~

a totu'oror Romanilor. Dlu Secula, asesoru in Zarandu, toastea pentru luptatorii d'in 1848 si in specie pentru sanetatea dui protopopu Balintu. Dlu Vulcanu saluta pre membrii adunare generale a Asociatiunei in numele tenerimei romane d'in Pest'a. Stranepotii lui Gelu saluta prin d. G. Manu pre stranepotii lui Menu-Morutu si ai lui Dragosiu. Altu membru radică pocalu pentru indelungată viață si sanetate a anteluptatorului romanu, Dr. Ratius. D'intre multe toaste căte s'a mai tienutu, mai amintescu aci pre alu dlu Dragescu care vorbi despre conservarea onorei naționale, libertate si caracterulu nepetatu, fiindu aplaudat mai la totu' cuventulu. — Dlu Vasiliu Popu, protop. in Selagiu, si-aduse a minte de destinsii barbatii ai națunei noastre, Cipariu, Baritiu, Romanu si Hodosiu, cari si adi in centrul Romaniei asuda pentru cultur'a si literatur'a naționale. Vivatele dese si sgomotose au datu unu prea invederatu documentu, cu căta alipire este in-treg'a națiune către aceste barbati meritati, cari nu au incetatu neci-candu a fi interpretii fideli ai opinionei publice romane. Trebuie să amintescu, că am audit'u si unu toastu in limb'a magiara, ce l'a rostitu primariul cetatei Gherla, dlu Simai.

Dupa prandiul, ce s'a finit u numai dupa 4 ore, membrii comisiunilor s'a retrusu si au lucratu pâna ser'a; o parte a publicului a petrecutu tempulu intre conversari amicabili; era Romanii d'in Selagiu si d'in comitatele Satu-Mare, Ugoci'a si Marmatfa, s'a intrunitu intr'o conferintia privata, sub presedintul dlu v.-capitanu Iosifu Popu.

In aceasta conferintia s'a alesu o comisiune de 8 membri, care va staru la dlu presedinte alu Asociatiunei si la membrii Asociatiunei, ca să se decida, cum că adunarea generale a Asociatiunei se va tienă in anulu viitoriu in Sighetu Mare, in Chioaru. Alu doile obiectu, discutatu in acesta conferintia, a fostu, ca activitatea Asociatiunei transilvane să se estinda si preste comitatele: Satu-Mare, Ugoci'a si Marmatfa, respective ca adunările generale a le Asociatiunei numite să se transpuna si in aceste locuri romane. Acestu obiectu se va pertră in siedintia publica.

Cum că la adunarea prezintă au grabitul atâtia romani de ambe secole si d'in cele mai departate locuri, d'in o parte se pot atribui si impregiurare, că, conformu anunciarilor d'in diurale, toti tieneau semă că dlu Pascali va veni la Gherla si va delecta cu artea sa pre publicul romanu. Dorere! Domnulu Pascali, devenindu morbosu, nu potu să satisfaca dorintei publicului romanu de a potă gusta placerea, ce i-ar fi datu Tali'a romana.

Acăstă impregiurare neplacuta devină, barem in parte, mai nesentita prin balulu naționale ce se va arangia eri sera de unu' comitetu alesu spre acestu scopu.

Siedint'a II.

(Tinuta la 26 aug.)

Deschidiendu-se siedint'a si autenticandu-se procesul verbal alu siedintiei trecute, dlu presedinte presinta un'a scire telegrafica de la junimea romana d'in Pest'a, care „felicită Adunarea si cere binecuvintarea ceriului a supr'a lucrărilor ei.“

Apoi se dă cetire unei scrisori, adresata presedintului d'in partea Asociatiunei de asecuratiune: „Transilvania“, carea facandu cunoscutu scopulu acestei asociatiunei roga pre dlu presedinte, să recumende acestu institutu adunare gen; dlu presedinte si-implinesce acăstă placuta insarcinare. Dlu J. Popfui propune, ca să se recumenda fia-cărui membru alu Asociatiunei a influenti in cerculu său de activitate pentru sprinuirea acestei asociatiuni de asecuratiune. Această propunere se si primește dupa o deslucre data de dlu Visarionu Romanu, in privința institutului d'in cestiune.

Trecandu-se apoi la ordinea dilei, dlu Josifu Popu asesoru, ceterce un'a disertatiune interesante, a dlu Vasiliu Vajda.

Acestu discursu e continuarea celui, ce s'a cetit'u in anulu trecutu, in adunarea gen. d'in Clusiu. Obiectele acestui discursu sunt: recunoscint'a către benefaciatorii si către barbatii binemeritati ai națunei; relativ la acestă temă propune, ca unde s'a inceputa a se stringe colepte pentru radicarea unor monu-

minate, asociatiunea să influentaieze, ca coleptele să execute cîtu mai curundu radicandu-se monumintele respective, ér' restulu baniloru incursi să se intrebuintieze spre fundarea unoru stipendie, numite dupa numele barbatiloru pentru cari s'au radicatu acele monuminte; — sustinerea memoriei fundatorilor barbatii naționali prin un'a carte de auru, etc., si promoverea industriei si agronomiei ratiunale la poporul romanu. Adunarea luandu in consideratiune ponderositatea acestui discursu plin de atâta idee practice, la propunerea dlu Josifu Popu, decide, că acestu discursu să se transpună la un'a comisiune alesă d'in 7 membri locuitori in Clusiu si in apropiare, cari in contielegere cu dlu autoru voru luă la discutare operatulu cetită si acăstă comisiune va raportă adunarei gen. viitorie, s'a mai facutu inca si alte propunerii in astă privintia, cari inse dupa o discutare mai indelungata, cadiura. — Mai departe se primesc propunerea dlu Macelariu, prin care se decide, că propunerile d'in disertatiunea cetita a dlu Vaida se primesc in principiu.

Comisiunea pentru inscrierea membrilor noui face a se cete raportulu său, dupa care s'au inscris 3 membri fundatori si 40 membri ordinari noui, de la cari au incursu sum'a de 1488 fl. — Se primesc cu aplause.

Din partea comisiunei esmise pentru revederea socoteleloru d'in anulu trecutu, raporteaza dlu dr. Brindusianu; socotelele s'au aflatu in cea mai mare acuratetă; propune primirea raportului dlu casieru alu asociatiunei, ce se si primesc si se exprime protocolarminte multiumita dlu casieru pentru punctualitatea, cu care a condus trebile asociatiunei. —

Dup'aceste s'a datu ceteri raportului asupr'a bugetului asociatiunei pre anulu viitoriu. Acestu raportu s'a primitu mai nestramutat d'in partea adunarei. Raportulu comisiunei inca face numai pucine schimbări in propunerea bugetaria a comitetului, precum s'a publicatu aceea in ultimulu uru alu „Transilvaniei.“

Cea mai infocata discutiune s'a escatu inse la punctul relativu la redigerea foiei asociatiunei, respective la influențarea comitetului asupr'a redigerei si supraveghierei organului asociatiunei. Dd. Visarionu Romanu si L. Vulcanu au poftitu intrepratarea §§-loru 16 si 32, d'in statute, ce inse, dupa una discutiune multilaterală, la care au participat dd. H. Ania, Macelariu, Ioane Rusu etc. nu s'a intemplatu primindu-se propunerea, ca comitetul si de acum nainte să dea mana de ajutoriu dlu redactoriu G. Baritiu, care insu-si a rogatu pre comitetu, să reveda unele operate, ce au a esf in „Transilvania“ si cari operate nu sunt d'in pen'a dsale. In daru a obieptatu acă dlu Vulcanu, că prin censurarea operatelor d'in partea comitetului, de o parte multi se geneza a tramite elaborate acestei foie, era de alta parte unii articli interesanti, pana ce se censureza fiindu tramisi de la Brasov la Sabiu, si perdu valoarea si prin estu modu patimesce materialmente „Transilvania.“

Siedint'a s'a radicatu la 2 ore d. m. si se va continua d. m. la 5 ore. La dlu eppu Vancia e unu banchetu datu intru onorea membriloru asociatiunei.

— Balulu datu a sera a fostu forte splendidu. Omitu descrierea multelor frumsetie romane intru-

nite la acestu balu mad'in tote partile si amintescu numai atâtua, că niciandu n'am avutu onore a fi in o petrecere romanatatu de numerosa. Junii si junele au saltat pana emanetă la 5 ore, era alta parte a publicului a caversatu si toastatu priu chileie laterale.

Coron'a toastelor d'in acesta sera a fostu unul rostitu cu multa place de dlu Muresianu, intru sanetatea dlu E. Macelariu. Cuvintele d'in urma ale acestui toastu, „*E traiesca intru multi ani dlu E. Macelariu, deca nu va mai intra in diet'a Ungariei*“ au storsu aplause frenetice si indelungate. Si se fia! C.

Marele principiu alu Transilvaniei.

V.

Cestinea rurala.

Un'a d'in cele maigrele nemultiamiri a le poporului romanescu in Transilvania purcede d'in imprejurarea, că cestinea rurala, său cum se numesce acolo, cestinea urbaiale (corvée), in locu să fia deslegata si impaciuită tocmai d'in contra, se mai astă incircata si sploatta in modulu celu mai meschinu spre ruinarea mi multoru mii de familie. — „Ce felu?“ va intrebă inea-va, „au anulu 1848 — 9 nu deslegase acea maria cestine? au sangele cătu să a fostu versat in diec lune de dile, nu fusese prisosu de ajunsu pentru mpacarea ei?“ La aceste intrebări cauta să respuntemu cu profunda parere de reu cu unu NU categoric: era pentru ca să fimu intielesi mai bine in deduțiunile nostre, ne vedem si liti a ne permite aici o surta descriere a sclavici tieranilor d'in Transilvania asi, pre cum o afase pe aceea an. 1848 atâtua dupa legile, cătu si dupa practica a acelei tieri de trei ori nefericite.

Intru intielesulu legilor vechie ale Transilvaniei, feudalismul pana h anulu 1784, adica pana la revolutiunea romanesca comandata de trei conatiunali Horca, Closca si Crisanu, era in acea tiera ca si in Ungaria, ca si in alte cete-va Staturi, o copia a referentilor paganeschi dintre d'mnu si sclavu; tieranulu nu era persona, ci numai lucru, elu era legatu de glia (glebac adscriptus), famili'a sa nu avea dreptu de ereditate, ci dupa lege ori-ce avere a lui si chiaru famili'a sa dupa morte traiă in proprietatea domnului. In urmarea revolutiuni s'a desfiintat dreptulu domnului de proprietate absoluta a supr'a sclavului, s'a regulat in cătu va modulu de a robii, daca ne este iertatu a ne esprimă asi, si s'a datu tieranului sclavu vol'a de a se potă stramută de suptu domni'a si potestatea unui-a suptu acelui-l-altu. Sclavii era de trei categorie principale, iobagi, dileri, curialisti. Alte subimpartiri le retacemu, pentru ca să nu complică deductiunile nostre. Iobagii, in majoritatea loru precumpenatoria se numeau său iobagi de „sesiune intregă“, său de „semi-sesiune“, o sesiune intregă constă camu d'in 32 pana la 40 juge (pogone) de căte 1600 stanjeni patrati. Pamantul cultivat de iobagi se numia colonicatura. Suptu dilleri se intielegea acea clasa de oameni cari avea numai căte o casută acoperita cu paie, o gradinută si celu multu căte unulu pana in trei jugere. Curialistii avea numai căte o casciora si o gradinută, adesea insc le lipsea si acăstă. Servi-

ciul, care se numea robotă sau robia, constă iobagii cu sesiunea intregă d'in doue sute optă dile de lucru cu căte patru vite de jugu, dieciu si d'in tote cerealele căte producea, cumu si d'in multu era femeia iobagiului trebuia să torea pe sema boiericei căti-va funti de canepa, să dăe unu numeru amintu de oue, pui si gaine, să merge si căte-va dile la cernutu de grau, la tiesutu, etc. Iobagii cu semi-siunii facea căte 104 dile totu cu căte patru tragat si dă tote cele-lalte in proportiune de jumetate.

I. Dilerii facea căte 52 dile cu palmă, sau si căte 104 pe anu; curialistii se tocmea, care cumu potea d'in gratia boierului, pentru că le gea uitase cu totulu pe acăstă clasa de omeni. Acestea era servitie facute in folosulu clasei boiericei privilegiate. Inse aclea-si clase de tierani trebuia să porte in lini'a prima si sarcinele Statului, ei platea totu felulu de imposite, precum: birulu capătui căte 2 si 3 florini moneta conventiunale (de cinci si 7 jum. franci), tacsa pentru vite cornute, copitate, oi, rimatori, stupi, etc.; preste acestea tierani mai lucră căte 2, 3 pana in 5 septemane si la factura drumurilor, era angariati la transporturi militare si altele ca acestea. Să mai inseamnă ai în doue diferinti intre sclavii d'in Transilvania si Ungaria si intre clacasii său vecinii d'in Moldova-Romania. Iobagii, dilerii si curialistii era lipsiti de dreptulu de a potă intentă cui-va vr'unu procesu in person'a propria, ci in loculu loru avă să porte procesulu domnii loru, ceea ce inse nu se intemplă manici odata, prin urmare tieranulu mai nici odata nu si potca aperă dreptulu său. Tieranulu transilvan inse era lipsită si de dreptulu de a-si cumpără penei săi proprietate de pamant, afara numai, dacă potea să scape la vr'unu orasius unie-va, său in partea meridionala a tieriei, in asiă numitul fundat regius, in cari Romanii locuesc amestecati cu sasii. Inca un'a. Fiii de tierani robiti nu potea să intre niici o functiune publica, afara numai de unele casuri cari era naintati nu de dreptu, ci numai d'in grada monarcului. Fiii de preoti inca se conumeră in clasă sclavilor, deca parintii loru nu s'a tienutu de clasă privilegiata, său adeca, deca nu avea pielea, precum se numea in Transilvania diplome nobilitarie. Boierii priviligiati avea dreptulu de a judeca, a bate si a intemnită pe tieranu ori-candu, era acestu deputu se esplică prin lege cu terminulu latinescu forum dominale. De vre-unu recursu nu putea nisi vorba.

In fine, darea sangeliui, adeca serviciului armata, cadea totu numai a supr'a tieranilor, pentru că nobilii precum era scutiti de ori-ce imposite si sarcine publice, intocmai era scutiti si de inrolamentu la oste. La darea sangeliui inse participă si poporul tieranilor, precum participă si la impositele Statului.

In anulu 1819, candu cu miscările carbonilor d'in Italia si Spania, aristocratiile spaimantă se involu cu regimulu, pentru ca să elaboreze un regulamentu pentru reporturile tieranilor că proprietari (Urbarium); inse dupa ce trecu perioadă, acelu proiectu inca se delatură, era inclusiv acestui-a unu conte luă asupra-si insarcarea de a elabora unu proiectu, dupa care să o pota micsori la numerul populatiunei romane.

se unescă, ce e dreptu; inse nu cu alta natiune, care vrăiește nationalitatea d'impreuna cu cultură, care o are, ci și unescă mai antău cu sine insa-si, ca să se apuce de cultura natională cu poteri unite. Ce se tiene de romani: ar fi năenia, daca s'ar lăpedă de nationalitate-si si s'ar uni cu ungarii pentru cultura. Intiepteuna spune, că romanul să se unescă cu romanu, germanul cu germanu, schiajul cu schiajul pentru inaintarea culturei. Asiă darea romanii, mai tău, să se unescă intre sine spre acestu scopu de la Nistr pana la Emu, si de la Emu pana la Tisa; apoi să se ureze cu celealte familie romane pentru identitatea limbii si cununia coa firesca a cugetelor si a simtiemintelor. O insotită ca acăstă poate să aiba locu si fiindu ore-care natiune împărtă subu mai multe guverne, fiindu că n'are fire si tendință politica, ci este destinata singuru spre inaintarea cultură umanității pe calea coa firesca a nationalitatii verăcui popor. Asiă i vedem po germani si italieni forte uniti inaintarea sciintielor si artilor, cu tote că suntu despăgubiti in mai multe guverne; inse unetatea limbii i legă pre toti, fiindu subu guvernu de sultanu au republicanu.

Ea ce inseamnă are limb'a natională la întreaga: ea regulează misiunile victiei la tote, ca crerii misiunile trupului, le insuflește si le inalta, daca o stima cum se cede, lipsa ei le duce la barbaria, daca nu sciu să se sibescă cu ea, numai in bratielo ei crește artea si sciintia, numai cu aripele artei si a lo sciintiei sfora industriile si negoțiile, numai in aceste gradine infloresc fericirea natiunilor; deci care dice, că natiunea romana se poate cultivă si in scoli străinilor, acostăva, ca natiunea romana să ramane oră si sibera altorui natiuni, „hic niger est, hunc tu roman e caveto!“

Acum să vedem, cătu adeveru cuprins in sine acea teoria faimosă a politicilor d'in Bud'a-Pest'a, si a celor din

F O E S T O R A

Discursul lui S. Barnutiu d'in 1/2 maiu 1848, de relatiunile Romanilor cu Ungurii, si de libertatea natiunala.*)

Asiă voru pată romanii, daca voru bagă limb'a ungurescă in scolele natiunali; si cu atâtua voru merită mai multu desprețiul lumii, fiindu că traimus in secolul luminelor, vedem descooperirile gintiloru luminate, ne spunu tote aceste-a, că cultur'a loru cea adeverata numai de atunci se incepe, de candu au inceputu a inveti in limbele natiunali. Anglia n'areta, că cultur'a loru nu se poate inainta de cătu anglezesc, a francilor francesc, a italianilor italiانesc, a germanilor germanesc, si in urma ungrurii striga de resuna tota lumea, că natiunea ungurescă nu se poate cultivă de cătu unguresc; ce absurditate ar fi d'in partea romanilor, candu ar dice in contră consensului toturor gintiloru: asiă este, că romanul inca nu poate inveti, neci i se cade a se cultiva fără numai ungurescă. Daca voru inveti in limbele natiunilor la scoli ungurescă, nu voru fi neci de unu folosu natiunei romane, pentru că in scolele unguriloru, se voru deprinde ca să-i inveti pe unguri, nu pe romani. Scimu căta impedecare au fostu pana acum pentru cultura limb'a latina, ca limb'a invetiamentului, si afara de acăstă pentru romani lips'a scoliloru natiunali; cătu asudă tenerii romanilor, si ne mirăm de unde vine, că au atâtua de putine cunoștiințe, si pana acum romanii totu au mai inveti si in limb'a loru celu putin in Blasius, dar' daca se voru propune tote sciintiele in limba straină: ce lumina poate să accepte natiunea nostra de la atari scoli? e lucru cunoscutu, că preotii unguriloru refor-

*) A se vedea nr. tr.

mati suntu mai buni oratori de cătu ai catoliciloru si ai românilor, pentru că invetia sciintiele si artea retrica in limb'a natională d'in teneretie: căti oratori si poeti cu renume ar fi creatu scolele Blasius, candu ar fi invetiatu a pororă tenerimea nostra nu numai pro Milone si pro Domo sua, ci si pentru natiunea nostra, nu numai latinescă contră rapirilor lui Verres si a conjuratului Catilină, ci si romanescă asupr'a tiraniei, subu care gemu romanii! Ci să nu ve indouiti cătu-si de putinu, că daca nu voru avea romanii scole natiunali cu limb'a loru pentru tote ramurile cunoștiinței omenesci, nu voru avea in eternu neci politici si juristi, neci advocați buni; neci oratori si poeti, carii să respunda numelui loru; literatur'a nostra inca nu va apăca neci o-data prestre mediocritate, ca si cunoștiința limbilor clasice si totu tesaurulu cunoștiințelor antice si alu lumeni de astă-di numai cu ajutoriul limbii natiunali se poate cacișca. Cum va detuna deputatulu natiunei in contră despoticului in adunări, daca nu se va inveti d'in teneretie a lui cunoște si a lu-uri; cum se va aprinde de amoreea libertății, candu se va nasce sierbu altei natiuni? Scolele ungurescă voru smulge in pepturile teneriloru natiunei nostre si amoreea aceea, care o plantase intr'însele mamele romane; si cu cătu voru inveti mai multi romani la scoli straină, cu atâtua va pierde natiunea mai multi fii; lacomia onorilor si folosului privatu i va trage cătu straină, ei voru amă numai limb'a ungurescă, se voru incanta de frumsetile acesti-a si voru admiră faptele natiunei ungurescă, pentru că nu mai acesele le voru cunoște, tota vieta si dorul loru va fi legat singurul de natiunea, care-i va amagi cu frumsetă si cu bunătățile sale: de natiunea romana nu-i va mai legă nimicu, rumpendu-se odata legatură cea d'antău si cea d'in urma a limbii natiunali.

Dreptu aceea, daca si-vre cultur'a ore-care natiune: să

esci in Transilvania. Acelu proiectu interesantu era intr'unu exemplariu in archivulu de la Clusiu, in altul in manele unui functiunariu de rangu altu.

In anulu 1830 tienendu-se in Clusiu conferintă mai multe in afacerile tierei, baronulu Nicolae Wesselényi difise si scrisse: Să desfintăm sclavi'a, ne suptu unic'a conditiune, ca Romanii să se lapede în totalu de limb'a si națiunalitatea loru pentru totuștu si să invetie numai limb'a magiara*). Intr'aceea acel'a-si Wesselényi introduceșe in mosiole sale ius prima e noctis, pentru că dîcea, că elu se intreindatoratu a corege si a melioră cas'a omenirei săi, precum ameliorase si ras'a cailorū, etc.

In anulu 1846—7 diet'a Transilvaniei decretă meliorarea robiei tieranilor la jumetate, inse suptu conditiune, ca să se lase in manele loru dupa calitățu pamentului numai căte 9, 12, 14 pogone. Imperatru Ferdinand I., nescindu ce face, sanctiunăza lege lupesca, in cătu aceea in anulu 1848 să se si esecuteze. Unu murmuru fiorosu a audiat in totu coprinsulu tierei. Inca cinci si siese lune de pace europeana, si nu trebuia o revolutiune de Parisu pentru ca in Transilvania să spargă un'a din revolutiunile cele mai crunte, în căte s'au vediutu vreodata. In acelu casu tieranu magiaru era să dă de siguru man'a cu tieranu romanu.

In acést'a stare astă anulu 1848 cestiunea rușă său agraria in Transilvania.

In 15 maiu 1848 adunarea națiunala romanească de la Blasius prochiamă si desfintarea sclaviei, se fără nici o desbagubire din partea Statului, pentru că dîcea, cumcă robi'a de patru sute de ani a fostu despagubire destulă. In iuniu alu aceluia-si anu diet'a tierci compusa din 290 aristocrați, trei-dieci brasianii si nici unu reprezentante alu clasei tieranilor, prochiamă desfintarea sclaviei cu despagubire bogată si cu conditiune de a se desfintă totu o dată si autonomia tieriei, a se esita si limb'a romaneasca din tieră.

Dupa ce armatele aliate in Augustu 1849 traiape Ungaria la pamentu si se introducește preste totu legea martiale, era furcelor si glontielor măgare sucesera furcele si glontiele austriace, cei de la putere se apucara si de regularea cestiunei agrarie. Astă inse in Iuniu 1854 esf sub nume de patentă imperatesca o lege rurală atâtă de complicata, in cătu aceea-pana in sfârșit a de astă-di este unu isvoru bogatu de procesele cele mai afurisite din lume. Cunoștemu unu advocat, care singuru are peste trei mii procese agrarie in grijea sea. Comuna Brăsovului, care insa-si avuse iobagii săi, se afla in pusetiunea nu pră placuta, de a intentă peste patru mii si sute procese agrarie! Totu-si unu folosu positivu ar fi acea patentă imperatesca, că adica in puterea si se numerara, pre cumu s'a mai dîsu, la 5200 familie privilegiate peste siepte-dieci milione fiorini despagubire. Astă este, inse banii acei-a suntu deja locati, pre cumu dîsu Romanii pe la noi; astă dării multe familie boiarescu, au capetatu unu gustu nespusu de mare de a subjugă din nouu pe tieranii

*) Vedi carteia lui Wesselényi titulata Balitetelek (Prejudecările), 8° mare, tiparita in Bucuresci (?) 1830.

peună cu ei advocați ai Uniunii, caru dicu, că pro cum cere metatea statului uniformitate de dreptu, astă cere neaperatură uniformitate de limba pentru legi, pentru inlesnirea guvernării, pentru scientie, si cum că celealte limbe neci din acea cauă nu se potu suferi, pentru că acelea nu suntu culte de ajunsu.

Unu guvern de fere selbatece ie numai dieciul'a din animalele cele blande, si apoi le lasa să cantă, să ragesca, să boare si să se guverne fia-care dupa firea speciei sale. Deci nu guvern de omeni e mai selbatuc de cătu ferice, daca nu sufere limbele altoru natiuni, si pe aceste a se guverna ver-care dupa natur'a si indigintele sale. Inse mintea cea sazitoasa nu poate aproba atare statu. Daca e de lipsa, ca să fia statu pe pamentu, si daca e statulu tocmai o necesitate de la natură: atunci statulu fără indointia numai pentru aceste de lipsa, că fiindu in statu omeni, să se pota aperi mai usioru intr'insul, de cătu afara de statu; adeca: Statulu e unu asiediamentu omenescu spre aperarea personei si a bunurilor omenirei. Candu dicu, că e asiediamentu omenescu: atunci voiu să intielegu, că neci nu e asiediamentu angereșcu, mai pre susu de fire, neci nu trebuie să fia institutu diavoleșcu, iadu inghititoru de libertate, si spaima giților nepotintiose; candu dicu spre aperarea personei: atunci intielegu totu-de-oata si libertatea si onorea, că-ci omeni, fără libertate si onore, mai multu suntu vite, caru acum tragu in jugulu unui, acum intr'alu altui tiranu, de cătu omeni; candu dicu, spre aperarea bunurilor: atunci intielegu nu numai mancarea si beutur'a, imbracamentul si locuinta, ci, afara de libertate, intielegu si limb'a, că-ci cine va dîce, că ar fi mai bine de omeni, candu ar fi muti! — candu vorbescu de omenire: atunci intielegu tote natiunile, că-ci cine va dice, că natiunile nu suntu partile omenirei? in urma,

rescumperati odata, său vorbindu mai dreptu, rescumperare de patru sute de ori in patru sute de ani si era-si robiti.

Austriacii instituisera tribunale urbariali spre a regulă confuse raporturi agrarie, aceleia inse n'au placutu si au fostu suspinse. Diet'a transilvana din 1863/4 fusese provocata de monarcu, pentru ca să lucreze si in acést'a cestiune fatală, care tiene in neodina permanenta pe mai bine de doue sute mii de familie; acea dieta inse, din cauza că era in ea si siese dieci de Romani, fu aruncata in aeru. Ministeriulu magiaru armatu cu indemnity alu său, declară, că vră să se apuce cu totu din a d'insulu de regularea cestiunei agrarie; ce să vedi inse! in siedint'a din 3 augustu a dietei unguresei ministrul Horváth declară in fati'a tierei, că dieu elu n'are bani pentru platirea tribunalelor urbariale! Intr'aceea boiarii, proprietari aliați cu fratii loru amplioatai de la administratiune si cu tribunalele, au inceputu a gonă barbatesc pe familie tieranesci si a le dă pamentul lui casele, camarile, granariele, siopronele, etc. Apoi ve mai mirati, daca familie romanesca si secuesci aruncate sub ceriulu liberu, reduse la sapa de lemn, ajunse fugarie pe pamentu, parasescu loculu nascerii loru, si in locu da udă cu lacrime numai mormintele strabune, versa sfroie de lacrime peste locuri ne-cunoscute loru. Celu care cunoște, ce inseamnează patriotismul patologic mai vertosu la poporul tieranu, va scări pretiu mai bine marimea nefericirei lui.

giu piosu pentru a mai vedea asemenea sante și glorioase remasfie. Strainulu, in furi'a lui de armare, si prin urmare de demoralisare si aservire a nemului romanescu, n'a lasatui nicairi arm'a in man'a Romanului, si cele cari se mai gasesc rare ori căte la unu radiasiu din partea codrului, au fostu tainuite in se-nulu pamentului, aperate si pazite cu iubirea unui fiu pentru arm'a, cu care a scapatu de morte pe man'a lui.

Epoca lungă si durerosa a aservirii Romanilor a trecutu. Fia-care romanu cultivatoru este acum proprietariu, arm'a i este data in mana fără temere, căci elu nu potă voia de cătu binele patriei, aperarea amicilor ei si combaterea inimicilor. Acea, care nu voiesc a se dă arm'a in man'a ori-carui Romanu, scie bine, că este inemicul lui si se teme a nu luă resplat'a, ce merita unu asuprioru alu poporului. Acum nu mai aterna de cătu de Romani, din orice clasa ar fi, ca să redevenă demni de gloriosii loru stramosi, căci ca si d'insii sunt proprietari si nou'a lege a armarei i face pe toti soldati.

Inse lung'a servitute a facutu, ca multi Romani să perda consciintia poterei si datoriei loru. Si aceia dintr-o insu, in cari aceste mari simtieminte remasfie viue, multu timpu si prin felurite pericile si sacrificie trebuia să facă să resune cantulu desceptarei, pana ce in fine Romani intră in cea mai mare parte din veciile ei drepturi suverane! Printre obiceiurile cele bune stramosiesci, uitate in servitute, este si deprinderea armelor; iubirea loru a admis in anim'a Romanilor, iubire, carei-a stramosii nostri Romanii datoră imperat'ă lumii. Pentru a readuce acestu obiceiu, astă iubire, si a reintarzi prin ea corpulu si sufletulu, unu micu numeru de cetățiani devotati binelui patriei, in capulu carorul-a se puse d. V. A. Urechia, a carui intreprinderi totu-de-una nu au altatenta, de cătu radicare Romania, glorifică intregi natiuni romane, instituia societatea de arm'e, gimnastica si dare la semnu, atâtă de cunoscutu, dupa căte-va lune numai de existintia, in capitale si in Romani intrega. Propasfrea acestei societăți, gratia in mare parte presedintelui ei, d. Urechia, fu in proportiune cu marimea scopului ei. In mai putiu de siese lune, numerulu membrilor ei se urcase pana la aproape patru sute. Localulu ei actuale, gradin'a Iancu Manu, este minunatul; in arangiarca lui plina de bunu gustu si de intielesuri frumose si natiunale in orice inscriptiune, in orice trofeu de arm'e, se intrevede o mana.... o mana, despre care in mai multe randuri, la serbări insemnante, avuramu ocaziea a o semnală ca unu modelu de bunu gustu si de imaginatiune bogata.

Societatea, in patru randuri deja in astă vera, facă concursuri de poporul de tragere la semnu. Duminecă trecuta fu unul din aceste concursuri, si unu mare numeru de tineri meseriasi si industriali veniră in loculu, de asupra usiei carui-a stă scrisu Patria, pentru a se eseră la arm'e, a se intrecede tragediile in Discordia si Inamicul (titlurile celor două tiente, pentru pistolu si carabina). Emulatiunea este in orice unu midilociu putericu de stimulare, de aceea si societatea a alesu acestu midilociu pentru a ajunge scopulu instituirei sale: readucerea iubirii armelor la Romani. De aceea inca, societatea

ROMANIA.

Societatea de arm'e, gimnastica si dare la semnu.

Cine a caletorit acumu cătă-va ani prin satul de radiasi din Romani de susu său prin cele de mosneni din Romani de josu, n'a potutu vedea fără unu fioru de intusiasm mestecatu cu unu simțimentu durerosu, aceste remasfie ale temeliei glorioselor armate ale lui Stefanu si Mihaiu, inconjurate inse de ruinele decadente ale acelora-si proprietari si soldati vitezi, prefaciuti de domitorii straini si lacomi, si de fii vitregi ai patriei, intr'o clasa de cultivatori ai pamentului, robiti aproape clasei privilegiate a proprietarilor mari.

Prinindu franc'a si bun'a ospitalitate romanesca, ce caletoriulu gasesc totu deuna in familie radiasilor, unu simțimentu de veneratiune n'a potutu lipsi de a lu-cuprinde vediundu la loculu de onore in unele case de ale loru, armele stirbite si transmisse din generație in generație, ale gloriosilor romani nostri stramosi. — Dinaintea acelei casce ruginute de timpu si turtite de loviturele inamicului, care aperase capulu unui erou, dinaintea acelui lance, a carei agerime a fostu mișcata de foculu luptei, daru a carei lemn sculcatu cu arta atesta, cătu era de multu iubită de acela, care cu ea si-apără patria; dinaintea acelei maciuce tăntuite, a carei resunetu facea să fuga Turcii si Tatarii; dinaintea acelor zile, de cari se frangeau armele paganilor si cari aperasera corpulu unui parinte alu nostru, capulu se descopere cu umilitia, frunta se apleca ca dinaintea unui lucru santu, o lacrima de entusiasm pica din ochi, urmata de altă de o durere sfasitorie, căci vai! trebuie a cearcată multu, si a face unu lungu pelerina-

candu dicu, natiune: atunci intielegu person'a unui poporul intregu, care o legătu între sine cu acea-si limba si dateni, căci cine va dice, că natur'a i-ar fi desbracatu pe omeni de demnitatea de persona, candu i-au unitu intr'unu corpu național cu legăturele fratiei acestei minunate?

Daca o data e persona fia-care omu, atunci nu potă să fie unu omu mai persona de cătu altul; prin urmare nu potă să dică cătra alti omeni: eu suntu statulu, voi a mea e lege pentru toti; daca e persona ver-care natiune: atunci natiune nu potă fi mai persona de cătu altă, prin urmare nu potă să dică cătra celelalte natiuni din acela-si statu: „numai eu sunt statulu, numai limb'a mea potă fi limba diplomațica, erale vostre trebuie să se smulga ca neghina din grâu, eu singura voi pune deregulatori fără să intrebă pe turmele neunguresc, ce pecurari să li punu, nu me voi uită, daca ve veti potă intielege cu ei său ba, daca veti avea incredere in ei au ba, pentru că eu am voia si potere să asiediu pretotindenc omeni credinciosi planurilor mele, si voi nu aveti să me intrebati, de ce facu astă, ci voi sunteți datorii numai să ascultati, si să dati dare si ostasi.“ Omulu, ce ambla să ucida pre altulu, si-a perduț dreptulu de a fi suferit in societatea omenescă: astă si-a pierdutu dreptulu de a fi suferit in natiunile de pampantu si natiunea, care lucra spre stingerea altor a dupa atari massime; o natiune cu minte recunosc drepturi si obligatii imprumutate, si nu provoca pe altele, ca să se apere de ea, ca de o fera selbatca. Bine a dispusu natur'a, ca libertatea omului să nu fie restrinsa, de cătu pana candu este acesta subu guvernului celu firescu alu parintilor săi, care nu-i cade greu nimicui, tocm'a pentru că este firescu; er daca ese de subu guvernului parintescu, natur'a nu va, ca să fia unu omu sierbu altui omu, ci va să fia liberu in tota vietă, ea va, ca mai multi omeni liberi să facă comunetă, sate si state libere, si

aceste să se guverneze de guverne asiediate cu votulu tuturor liberilor dupa legi puse de universitatea tuturor liberilor, nu cu mandate.

Cu acést'a ecărateate a natiunilor e legată strinsu libertatea loru de a se desvoltă fia-care dupa firea sa in tote pările vietiei statului. De aci urmează, că pe langa tota uneitatea statului nu este de lipsa neci uniformitate de dreptu, cu atâtua mai putiu de uniformitate de limba. Ce e dreptu, se dice, că daca n'ar fi atâtă-a drepturi intr'unu statu, cum suntu de in Austria: dreptu austriacu, ungurescu, sasescu, afara de cele beseresci, alu caror numeru e si mai insemnatu; ci daca ar fi numai unu dreptu in totu tienutulu statului: prin acesta ar cresce amarea cetățianilor cătra patria comune; din contra, varietatea drepturilor particulari miscioareza amarea cătra acea-si, si flăcăse statulu. La acést'a au observat de multu politicii cei mai mari, că sanetatea statului, ca si a altui corp organicu, depinde de la proporțiunea partilor si a intregului, in care se face dreptatea făcării parti. Unu cetățianu, o cetate, o provincie pot să-si uite de statulu, de care se tiene: astă e o intemperie de tote dilele, dar' contranaturală; ince amare adeverata numai cătra unu statu ca acelu-a potu să aiba cetățianii, in care toti iau parte la tote negoțiile statului. Este o parere falsă, daca crede cineva, că dobândesc statulu nimicindu formele individuali; candu ar potă crea cineva in tota urba, in totu satulu unu sentimentu, in cătu să se tienă măretiu ver-care, că e membru alu statului: prin acést'a intregulu statului ar' dobândi putere nouă; astă dobândesc si prin drepturile particulari, candu aceste suntu puse de voi a cea universală a poporilor diferite; din contra, impunendu-le unu dreptu, care nu respunde firei loru, inceta a luă parte la lucrurile statului, se instrainează de cătra elu si lu-parasescu (Savigny). (Va urmă-

dete impartirei premielor, celor ce s-au distinsu la concursu, unu aeru de serbare si solemnitate.

Marti ser'a d'iu'a impartirei premielor, localul societatei stralucea de lumina, si de flori, resunà de cantarile a doue muzice militare. In gradina, multime de invitati in haine de serbatore se preamblau si asteptau momentulu de a se impartiti premiele. Acelu momentu veni, multimea se gramadu in spatiose sale de arme, dnii Hodosiu si Romanu, frati iubiti si neinvinsi luptatori de peste Carpati, presiedea la impartire si..... Daru aci se lasam cuventul presedintelui societatei, dlui Urechia, care vorbi astu-fel in cele mai caldurose aplause:

„Societates romana de arme, gimnastica si dare la semnu are onore de a face asta sera serbarea distribuirei premielor la concurintii tragerii la semnu, suptu presedinti'a a doui din membrii Academiei Romane, onorab. dd. Hodosiu si Al. Romanu (vivat). Se cuvine ca premiele pentru tragere la semnu se fia primite de concurinti din manele acestor barbati de peste Carpati.

„Dloru Presedinti, Domnului si Domnilor!

„Permiteti, ca, dupa o deprivare, ce mi-o cunosceti de aurua, se ve spunu, nu unu discursu, ci o istoriora... si, totu dupa deprivarea mea, si spre a nu ocasiuna incretire de sprincena cui-va, care ar' crede, ca facemu vr'o alusione catu de mica, — voiu luu aces istoriora tocmai de la Indiani.

Erà, dico istorior'a nostra, erà odata unu poporu barbaru, necultu, ingamfatu ca totu ce este necultu. Acestu poporu domnia asupr'a vailoru si plaiuriloru Himelaiului, vâi si plaiuri acordate de marele Brahma, creditiosului poporu alu Indiei. Si domnia asupr'a creditiosului poporu nemulu celu barbaru, era domnia lui o inseman prin sange si nedreptate!...

„Lupta poporului indianu secli in contr'a barbarului tiran; Brahmanii sei iubiti cadiusera cu sutele, cu miiile, unii la inchisore, altii la macel....

„Si totu lupta inca Brahmanii!...

„Daru Brahmanii era putieni si nemulu barbaru multu: daru Brahmanii imbetranceau pe fia-care dì si d'in nemulu barbaru pe fia-care dì nasceau nuoi tirani....

„Marele Alatati, crainu nemulu barbaru, se ingamfa mereu, ca-o credea, ca pentru eternitate e invinsu indianulu Himelaiului.

„Intr'o df, Alatati preamblandu-se pe tierii infloriti ai Gangelui, diariesc cate-va dieci de copii indiani jucandu-se la unu jocu nuou si insolitu.

„— Vedeti, dice Alatati la ai sei, vedeti cu ce jocu se occupa acei copii.

„Tiranul se apropia de copii, ingrozit de scen'a ce vediu:

„— De ce ve jupiti pelea copii? intrebă elu pe grupu.

„— Ca se nu ni-o mai jupesc tiranul, nici se ne mai ingrozesca cu jupirea de pele.

„— De ce ve impungeti corpulu cu sageti?

„— Ca se nu ne mai ingrozesca sagetile tiranului, respunse altu grupu....

„Alatati surise la relatarea celoru vediute de tramisi... Spune inse poemulu, ca pana la anulu, Alatati planse amaru.

„Facemu si noi, domnilor, cesti d'in societatea de arme, ce-va camu ca copiii Brahmanului, ne deprivremu a

ambla cu armele, cu cari ne amenintia seu ar' cuteza a ne amenintia alu de Alatati.... Atât'a deosebire este, că noi nu le intorcea contra nostra, că-ci, suptu scutulu si conducea lui Carolu I, noi n'avem sê ne temem de Alatati, (aplause prelungite), ci ne deprivremu a ambla cu ele pentru a primi cu cinstea cuvenita caprarii, carii totu se lauda pe colo... ca voru tramite in Romani'a, se ne repuna.. Ce dicu ne deprivremu?... Pe viulu Ddieu se vina!... Ecaveti vedè indata copii de 8 ani si de 14, luandu premie la carabina si pistolu.... Haidi Alatati tramite-ti caporali!.... (Applause viue.)

„Domnului,

„Nu e de lipsa, se ve spunu cea-a ce deja cunosceti, cum societatea nostra abia de 6 lune organizata, a laatu si pe tota d'iu'a ie desvoltari imbucuratorie. Curendu, gratia incurgarii si protectiunei, ce i-a datu M. S'a Domnitorulu romanescu seu guvern si patrioticulu consiliu comunale din capitale, societatea va ave o superba instalatiune si unu localu mai apropiat de catu acesta.... Atunci nu 400 membri, cati compunu adi societatea, dar de pretutindine Romanii voru afila in societate locu de a redeprinde arm'a si de a inveti se o intoreca contra neamicilor Romanismului. — (Urà aplause).

„Domnului si Domnului,

Venindu acum la scopulu particulariu alu serbarei din asta-sera, amintescu, ca societatea ce am onorea a presedie, urmarindu nu numai resultate in interesulu membrilor ei, ci catu se pote in favorea Romanilor in genere (ca-ci Romania n'is mu e inscris pe drapelul ei!) Societatea nostra, dico, a chiamat pentru a patra ora in concurint'a de tragere la semnu pe meseriasi, industriasii si negotiatorii romani. In mai putieni do trei dile s'au inscris d'in acosti-a circa 200, cari au trasu, acum doue dile, unii la carabina si altii la pistolu. — Ecaveti indata 23 d'intre concurintii, carii au facetu mai multe puncte, voru primi d'in manele dd. presedinti, — frati din Ardelu, — suvenirile victoriei loru. Veniti iubiti frati de le primiti, nu atatu ca premie, ci ca simbole de legatura intre cei ce vi-le dau si voi... Fia ca ele se ve amintesca, ca dupa cum acolo, in loculu tragerii la tienta, ati trasu in NEAMICU si DISCORDIA *) asiè, la tempu, trebuie se sciti uciude discordia d'intre voi spre a poté apoi cu inlesnire intorece iute poterile contra Neamicilor tierii si ai Romanitii. (Applause intusiate)."

Candu aplausele incetara, premiatii se apropiara dupa apelu si primira d'in man'a fratiloru loru de peste Carpati resplat'a dibacici loru; printre d'insii, unu copilasiu de optu ani, despre care vorbi d. Urechia in discursulu seu, veni la rondu si in aplausele cele mai viue primi resplat'a sea si mangaiare si sarruturile toturor. — Generatiune juna privesc accstu copilu!

Venii apoi premiarea membrilor societatei, ce se distinsesera la concursulu, ce se facuse intre d'insii in dimineti'a acelei dile. Apoi d. Hodosiu, cu o voce emotiunata, rostii cuvintele urmatorie:

„Domnului! Pe catu de neasceptata, pe catu de suprinditoria este onore, ce ni-ati facutu chiamandu nc a presedie la adunarea pentru distribuirea premioloru daroi la sem-

*) Numele a doue tiente.

nu. Neasceptata, pentru ca n'amu sciutu pana in momentul, candu ni-ati chiamatu la asta masa; suprinditoria, pentru ca e pre onorifica pentru noi. E mare onore dea presedie la o institutiune, care este chiamata a cultiva trei lucruri mari si pre necesarie astadi. Gimnastic'a, exercitiulu cu armele, si darea la semnu, suntu lucruri ce desvolteza poterile fisice, ca poporul, ce le cultiva, se pota opune cu vigore neamicului.

„Noi domnilor, si acumu, ca si in anul trecutu, am venit la d-vosra cu acelea-si simfiminte, cu acel-si scopu. Cu simfiminte porure romanesei; cu scopul de a ne consolidà in limba, a ne consolidà in literatura, si a ne consolidà in aspiratiuni; consolidate odata aceste, nici noi de d'incolo, nici d-vosra de aici, nu mai potem ave cuventu de a desparte despre consolidarea romanismului.

„Se traitu domnilor, se traiesca institutiunea, ce si fundatu!"

Dupa d. Hodosiu, d. Romanu luu cuventul si cu cunoscut'a-i inlesnire spuse:

„Mi-vei permite domnilor, ca la cele ce disce confante si amiculu meu Hodosiu, se adaugu si eu cate-va cuvinte si se ve multiamescu pentru onore ce mi-ati facutu, care pentru noi fu cu atatu mai suprinditoria cu catu ea fu neasceptata d'in causa, ca numai cu cate-va minute mai inainte de a se deschide solenitatea astaratu despre onorific'a incarcinare, ce ni-se da.

„Noi ca omeni de litere, dedati a presedie numai la insociri literarie, vediendu-ne onorati cu presidiul unei reunioni ca acesta, intielegem pr' bine insemnatea Minerrei armate, adica lips'a de a impreuna poterile spirituati cu cele fisice, si d'in acestu incidente dorescu eu, ca d-vosra in parte si Romanii in genere se manuesca armele fisice cu inteligint'a, ce caracterizeaza elementul nostru.

„A trecutu unu anu Domnilor, de candu avusemu fericea de a fi intimpinati aici cu jubire adeveratu fratiesca, — acestu anu pentru noi cei de d'incolo fu unu anu de lupte, pre cumu bine sciti, — acumu venimus d'in nou la frati nostri, ca prin iubirea loru se ne intarim, se ne otelim pepturile spre a combate mai de parte pentru dreptu si dreptate, pentru cau'a nostra comuna.

„Fiti sicuri domnilor, ca simfimintelor de iubire fraterna, dovedite aici, noi cei de d'incolo vomu respunde cu acelea-si simfiminte si astu-felu vomu conlucra cu toti, ca simfimintele nostre se se contopesc intr'un'a.

„Se traitu Domnilor!"

Salutările si urările cele mai intusiate primira cuvintele patriotice si bine simfite ale iubitilor frati si invetiatii membri ai academiei romane. Cu totii era fericiti a ave o ocasiune atatu de frumosa si intr'o intrunire de unu asemene caracteru, a areta iubirea si respectul loru pentru acci-a, carii lupta spre apera-re drepturilor si intereselor fratiloru de peste Carpati.

Serafa se sfarsa aproape de mierciu noptii, si toti se retraseru veseli si cu anim'a plina de speranta intr'unu viitoru, garantatu de desceptarea acelora simfiminte, cari au facutu gloria si marirea stramobilor nostri.

„Rom."

Proprietariu, redactoru respunditoriu si editoriu:

ALEANDRU ROMANU.

Vien'a-Pest'a-Segedinu-Temisor'a-Baziasiu.

De la Vien'a	pleca la 7 ore 45 min. dem. si la 8 ore — min. ser'a.
„ Posionu	" 10 " 24 " " 10 " 51 " "
„ Neuhäusel	" 1 " 23 " diu'a, " 1 " 54 " n'optea
„ Pest'a	" 5 " 19 " d.m. " 6 " 31 " deman.
„ Czeegl'd	" 7 " 54 " " 9 " 14 " "
„ Segedinu	" 12 " 12 " n'optea, " 2 " 55 " dup. m.
„ Temisor'a	" 9 " 55 " dem. " 7 " 47 " "
„ Jasenov'a	" 8 " 4 " " *)
„ Beseric'a-Alba	" 8 " 40 " "
Sosecese in Basiasiu	la 9 " 10 " "

*) De la Temisor'a la Baziasiu comunica numai odata.

Basiasiu-Temisor'a-Segedinu-Pest'a-Vien'a.

De la Basiasiu	pleca la 5 ore 55 min. d.a.
„ Beseric'a-Alba	" 6 " 27 " "
„ Jasenova	" 7 " 6 " "
„ Temisor'a	" 10 " 40 " ser'a si la 7 ore 25 min. dem
„ Segedinu	" 2 " 26 " n'optea, " 12 " 53 " diu'a
„ Czeegl'd	" 6 " 35 " dem. " 6 " 21 " d.a.
„ Pest'a	" 9 " 55 " " 9 " 30 " ser'a
„ Neuhäusel	" 1 " 52 " diu'a, " 1 " 8 " n'opt.
„ Posionu	" 4 " 48 " d.a. " 4 " 12 " dem.
Cosecese in Vien'a	la 6 " 36 " " 6 " — "

Jasenov'a-Oraviti'a.

De la Jasenov'a	pleca la 8 ore 30 minute demaneti'a.
„ Jam	" 9 " 12 " "
„ Racasdia	" 10 " 12 " "

Sosecese in Oravitia la 10 " 57 "

Oraviti'a-Jasenov'a.

De la Oraviti'a	pleca la 4 ore — minute dupa mediasi.
„ Racasdia	" 4 " 45 "
„ Jam	" 5 " 38 " "

Sosecese in Jasenov'a la 8 " — "

Vien'a-Oradea-Mare.

De la Vien'a	pleca la 8 ore — minute ser'a.
„ Pest'a	" 6 " 25 "
„ Czeegl'd	" 9 " 47 "
„ Szolnoco	" 11 " 2 "
Sosecese in Aradu	la 5 " — " ser'a.

—

Oradea-Mare-Vien'a.

De la Aradu	pleca la 10 ore 15 minute demaneti'a.
„ Solnoco	" 4 " 22 " dupa mediasi.
Sosecese in Czeegl'd	la 5 " 33 "
„ Pest'a	" 8 " 37 "

„ Vien'a

Vien'a-Aradu.

De la Vien'a	pleca la 8 ore — minute ser'a.

</